

सत्यमेव जयते

अल्पसंख्याक कल्याण समिती

(२०१५-२०१६)

(तेरावी महाराष्ट्र विधानसभा)

राज्यातील अल्पसंख्याकांच्या (मुस्लिम, बौद्ध, ख्रिश्चन, शीख, पारशी व जैन)
सर्वकष विकासासाठी महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी यांच्यामार्फत
राबविण्यात येणाऱ्या विविध कल्याणकारी योजनांबाबतचा अहवाल.

दुसरा अहवाल

(सदर अहवाल विधानसभेस/ विधानपरिषदेस दिनांक ऑगस्ट, २०१६ रोजी
सादर करण्यात आला.)

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय
विधान भवन, मुंबई
ऑगस्ट, २०१६

अल्पसंख्याक कल्याण समिती

(२०१५-२०१६)

(तेरावी महाराष्ट्र विधानसभा)

दुसरा अहवाल

(सदर अहवाल विधानसभेस/ विधानपरिषदेस दिनांक ऑगस्ट, २०१६ रोजी
सादर करण्यात आला.)

(तीन)

अल्पसंख्याक कल्याण समिती
(२०१५-२०१६)

समिती प्रमुख

(१) श्री.सरदार तारासिंह, वि.स.स.

समिती सदस्य

* (२) श्री.चैनसुख संचेती, वि.स.स.

(३) कॅ.आर.तमिल सेल्वन, वि.स.स.

(४) श्री.उदेसिंग पाडवी, वि.स.स.

(५) श्री.किर्तीकुमार (बंटी) भांगडिया, वि.स.स.

(६) श्री.द्वारम मल्लिकार्जून रेड्डी, वि.स.स.

(७) श्री.अनिल कदम, वि.स.स.

(८) श्री.सुनिल शिंदे, वि.स.स.

(९) श्री.मोहम्मद आरीफ (नसीम) खान, वि.स.स.

(१०) श्रीमती ज्योती कलानी, वि.स.स.

(११) श्री.अबू आसिम आजमी, वि.स.स.

(१२) श्री.गुरुमुख जगवानी, वि.प.स.

(१३) श्री.अब्दुला खान दुरानी, वि.प.स.

(१४) श्री.ख्वाजा बेग, वि.प.स.

(१५) श्रीमती हुस्नबानु खलिफे, वि.प.स.

(पाच)

अनुक्रमणिका

अ.क्र (१)	विषय (२)	पृष्ठ क्रमांक (३)
(१)	प्रस्तावना	(सात)
(२)	अहवाल	१
(३)	परिशिष्ट “ अ ” महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी यांच्याकडून प्राप्त झालेली माहिती	१३
(४)	परिशिष्ट “ ब ” समितीच्या बैठकांचे संक्षिप्त कार्यवृत्त.	४३

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

- (१) डॉ. अनंत कळसे, प्रधान सचिव
- (२) श्री.यु.के.चव्हाण, सचिव
- (३) श्री.राजेश तारवी, उप सचिव
- (४) श्री.जयवंत राणे, अवर सचिव (समिती).

उपरोक्त समिती दिनांक २२ मे २०१५ रोजी नामनिर्देशित करण्यात आली.

* श्री. मंगलप्रभात लोढा, वि.स.स.यांनी समिती सदस्य पदाचा राजीनामा दिल्यामुळे रिक्त झालेल्या जागेवर श्री.चैनसुख संचेती, वि.स.स यांची मा.अध्यक्षांनी समिती सदस्य म्हणून दिनांक १६ डिसेंबर २०१५ रोजी नामनियुक्ती केली.

(सात)

प्रस्तावना

मी अल्पसंख्याक कल्याण समितीचा समिती प्रमुख, समितीने अहवाल सादर करण्याचा अधिकार दिल्यावरून समितीचा दुसरा अहवाल (सन २०१५-१६) सभागृहास सादर करीत आहे.

राज्यातील अल्पसंख्याकाच्या (मुस्लिम, बौद्ध, ख्रिश्चन, शीख, पारशी व जैन) विकासासाठी राज्य शासन राबवित असलेल्या विविध कल्याणकारी योजनांमध्ये सुसूत्रता आणण्यासाठी व परिणामकारकरित्या सनियंत्रण करून या समाजाचा सर्वांगीण विकास साधणे तसेच शासनाच्या विविध योजनांची संबंधित क्षेत्रीय स्तरावरील कार्यालयामार्फत प्रभावी अंमलबजावणी होऊन या समाज घटकातील लोकांना प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरित्या योजनांचा लाभ झाला किंवा कसे याची तपासणी करणे, शासन राबवित असलेल्या योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये कोणकोणत्या त्रुटी आढळून आल्या, निर्धारित उद्दिष्ट साध्य झाले किंवा कसे इत्यादी बाबींचा सर्वेक्षण आढावा घेऊन अल्पसंख्याक आयोगाचा अहवाल दोन्ही सभागृहांना सादर करण्याच्या दृष्टीने तसेच महाराष्ट्र राज्य अल्पसंख्याक आयोगाचा अहवाल विचारात घेऊन त्यावर शासनाला सुनियोजित अशी उपाय योजना सुचविण्याच्या दृष्टीने अल्पसंख्याक कल्याण समिती गठीत करण्यात आली.

अल्पसंख्याक कल्याण समितीने महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी संदर्भात माहिती अल्पसंख्याक विभागाकडून मागविली. सदर योजनांचा समितीने साधकबाधक विचार केला. योजनांबाबतची अधिक माहिती व परिणामकारकता विचारात घेण्यासाठी व शासनास त्यात योग्य ते बदल सुचविण्याच्या दृष्टीने समितीने अनुक्रमे दिनांक ४ व २३ नोव्हेंबर, २०१५ रोजी महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी संदर्भात विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी मिळालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने समितीने विचार विनिमय करून त्यासंदर्भात नोंदविलेले आपले अभिप्राय व शिफारशी या अहवालात समाविष्ट केल्या आहेत.

विभागीय सचिवांनी तसेच इतर संबंधित अधिकाऱ्यांनी समितीस माहिती देऊन केलेल्या सहकार्याबद्दल समिती त्यांची आभारी आहे.

समितीने प्रारूप अहवाल दि २९ जुलै, २०१६ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतला व तो संमत केला.

विधान भवन,
मुंबई,
दिनांक २९ जुलै २०१६

सरदार तारसिंह,
समिती प्रमुख,
अल्पसंख्याक कल्याण समिती.

अहवाल

महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी

महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीच्या संदर्भातील माहिती घेण्यासाठी समितीने प्रश्नावली तयार करून विभागास पाठविली होती. विभागाने सादर केलेल्या माहितीच्या संदर्भात समितीच्या बैठका दिनांक ४ व २३ नोव्हेंबर, २०१५ रोजी आयोजित करण्यात आल्या होत्या. उक्त बैठकीत विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. त्यावेळी विभागीय सचिवांनी समितीस विदीत केले की, उर्दू साहित्य अकादमीची स्थापना १९७५ साली करण्यात आली आहे. अकादमीची उद्दिष्ट वेगवेगळी असून त्यात उर्दू भाषेचे ज्ञान नसणाऱ्यांना पण, ज्यांची उर्दू शिकायची इच्छा आहे अशा उर्दू लोकांसाठी उर्दू शिक्षणाचे वर्ग सुरू करणे, इन्कान त्रैमासिकाचे प्रकाशन करणे, जिल्हा, राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर चर्चासत्रे, उर्दू महफिल, मुशायरा इत्यादींचे आयोजन करणे, उर्दू शाळा व महाविद्यालयांना वाड्मयीन कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी सहाय्यक अनुदान देणे, उर्दू ग्रंथालयांना मासिक व पुस्तकांच्या स्वरूपात सहाय्यक अनुदान देणे, उर्दू नाट्य एकांकिका स्पर्धा आयोजित करणे तसेच नाट्य कार्यशाळा आयोजित करणे, नाट्य एकांकिका लेखकास उत्तेजन देण्याच्या दृष्टीने लेखकांना पारितोषिक देणे, उर्दू साहित्यिकांच्या प्रकाशक व मराठी अनुवादकांना आर्थिक अनुदान देणे, उर्दू लेखक, कवी इत्यादींना जानेवारी ते डिसेंबर कालावधीत त्यांच्या प्रकाशित होणाऱ्या उर्दू पुस्तकासाठी पारितोषिक देणे, पदवीपूर्व व पदव्युत्तर परीक्षेत उर्दू विषयात सर्वोत्तम गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित करणे इ. आहेत.

साहित्य अकादमीमधील अधीक्षक आणि कार्यकारी अधिकारी हे पद रिक्त नसून उर्दू अकादमीसाठी एकूण १० पदे मंजूर करण्यात आली असून त्यापैकी सहायक-१, उप संपादक-१, लघुलेखक मराठी-१, लेखापाल-१ व शिपाई-१ ही अशी एकूण ५ पदे रिक्त आहेत.

५ पदे रिक्त राहण्याची कारणे काय आहेत, अशी समितीने विचारणा केली असता विभागीय सचिवांनी विदीत केले की, सहायकाचे पद लोकसेवा आयोगाकडून उमेदवार आल्यानंतर भरण्यात येईल. उर्दू अकादमी ही स्वतंत्र नसून, विभागाचाच एक कक्ष म्हणून काम करते. विभागासाठी जी पदे मंजूर आहेत त्यापैकीच पदे तेथे दिलेली आहेत. लघुलेखक मराठी हे पद सामान्य प्रशासन विभागाकडून कर्मचारी पाठवून भरण्यात येत असून सध्या ते पद रिक्त आहे. एक शिपाई गेल्या महिन्यात सेवा निवृत्त झाले आहेत. विभागाचा एक शिपाई तेथे देण्याबाबत प्रस्तावित करण्यात येणार आहे.

समितीने विचारले की, अकादमीमध्ये १० पदांपैकी ५ पदे किती वर्षांपासून रिक्त आहेत. सन १९७५ मध्ये जेव्हा अकादमी सुरू झाली तेव्हा ४-५ कर्मचारी काम करीत होते. आता केवळ ३ कर्मचारी आहेत. ते कायम वा तात्पुरत्या स्वरूपातील आहेत. यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, शिपाई गेल्या महिन्यात सेवानिवृत्त झाले आहेत. सध्या ५ कर्मचारी कामावर असून कायम आहेत. सहाय्यक नसल्यामुळे कंत्राटी पद्धतीने एक महिला कर्मचाऱ्याची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

अकादमीसाठी अंदाजपत्रकात किती तरतूद आहे, सदर रक्कम खर्च करण्यात आली काय असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी स्पष्ट केले की, अकादमीसाठी गेल्या वर्षी एक कोटी रुपयांची अंदाजपत्रकात तरतूद केली होती, तथापि, ९० लाख रुपये उपलब्ध झाले. यावर्षी २ कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे. गेल्या वर्षी मार्चमध्ये पैसे उपलब्ध झाले. पूर्वीची रक्कम खर्च झाली नव्हती. वित्त विभागाने नवीन रक्कम उपलब्ध करून देण्यास मंजुरी दिली नाही. सन २०१४-१५ मध्ये मार्च महिन्यात रक्कम उपलब्ध करून दिल्याने ती खर्च करण्यात येत आहे.

भाषा हा विषय सांस्कृतिक कार्य विभागाचा असताना उर्दू भाषेला अल्पसंख्याक विभागाकडे का देण्यात आले असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, महाराष्ट्रात मराठी भाषेव्यतिरिक्त इतर सर्व भाषा “भाषिक अल्पसंख्याक” आहेत. भाषिक अल्पसंख्याक असल्याकारणामुळे त्या अल्पसंख्याक विभागाकडे देण्यात याव्यात असे अल्पसंख्याक विभागाने प्रस्तावित केले आहे. भाषिक अल्पसंख्याक आयुक्त, दिल्ली राज्य हे राज्यात आले असता त्यांनी मा. मुख्यमंत्र्यांना असे सूचविले की, भाषिक अल्पसंख्याक विषय अल्पसंख्याक विभागास देण्यात यावेत.

उर्दू अकादमीमध्ये अवर सचिव हे पद अस्तीत्वात आहे काय ? तसेच वेगवेगळी पदे केव्हापासून रिक्त आहेत, दहा जागांची भरती करण्यासाठी मान्यता देण्यात आली आहे काय ? जे कर्मचारी सेवानिवृत्त झाले आहेत त्यांची पदे तातडीने भरणे आवश्यक आहे. सध्या त्यांच्या जागी कोण काम पाहते असे समितीने विचारले असता, विभागीय सचिवांनी सांगितले की, अवर सचिव हे पद विभागात अस्तित्वात असून वेगवेगळ्या कालावधीपासून ही पदे रिक्त आहेत. उर्दूचे उप संपादक गेल्या वर्षी सेवानिवृत्त झाले, त्यानंतर हे पद भरण्यात आले नाही. गेल्या महिन्यात शिपाई सेवानिवृत्त झाले. त्यामुळे ही पदे रिक्त झालेली आहेत. लघुलेखकाची सामान्य प्रशासन विभागाकडून नियुक्ती होते. जे सेवानिवृत्त झाले आहेत त्यांच्या जागी नवीन कर्मचारी देण्यात आलेले नाही, सन २००७ च्या शासन निर्णयानुसार पदे भरण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. सद्या निवृत्त कर्मचाऱ्यांच्या जागी विभागातील कर्मचारी काम करीत आहे. जी पदे रिक्त होतात ती त्वरित भरली गेली पाहिजेत असे समितीने निदेश दिले.

उर्दू साहित्य अकादमीमध्ये शिकवणी वर्ग सुरू आहेत किंवा नाही याबाबत अधिकाऱ्यांनी तपासणी केली आहे काय, त्यामध्ये व्यक्ती किंवा संस्था यांचा अंतर्भाव आहे काय, रक्कम कोणाच्या नावाने देण्यात येते, रक्कम उर्दू अकादमीचे सदस्य, अध्यक्ष यांच्याकडून की शासनाकडून दिले जातात, त्यामध्ये काही नियमावली आहे काय, शिकवणी वर्ग चालवत असल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे काय, उर्दू महफिल म्हणजे काय व त्यामध्ये काय केले जाते, अशी समितीने विचारणा केली असता, विभागीय सचिवांनी सांगितले की, अकादमीने सूचविलेल्यांना शासनाकडून रक्कम देण्यात येते, रक्कम संस्थेच्या नावावर देण्यात येतात. मंत्रालयीन स्तरावरील अधिकारी तपासणीसाठी जात नाही तर उर्दू अकादमीमधील अधिकारी किंवा सदस्य जातात. महफिल मध्ये मुशायरा इत्यादी ठेवले जातात.

समितीने विचारणा केली की, १०/२० हजार रुपये कशासाठी दिले जातात, ही रक्कम कोणत्या कामासाठी वापरली जाते, उर्दू अकादमीचे उद्दीष्ट काय आहे, शासनाने यासंदर्भात उद्दीष्टे ठरवून दिली आहेत काय, उर्दू शाळेला १०/२० हजार रुपयांचे अनुदान देऊन उर्दूचा विकास होईल काय, यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, उर्दू भाषेचे ज्ञान असणाऱ्यांनी उर्दू शिकवणे, इन्कान त्रैमासिकाचे प्रकाशन करणे, जिल्हा, राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर चर्चासत्रे, उर्दू महफिल, मुशायरा इत्यादीचे आयोजन करणे. लहान - लहान मुलांसाठी कार्यक्रम आयोजित करून त्यामध्ये स्पर्धा, जसे निबंध स्पर्धा इत्यादी घेण्यात येणे. त्यांना बक्षिस देण्यासाठी अनुदान देणे, शाळेत/महाविद्यालयात वेगवेगळ्या स्पर्धा घेतल्या जाणे. त्यांनाही बक्षिसासाठी अनुदान दिले जाणे.

उर्दू भाषेच्या वाढीसाठी मुशायरा करण्याकरिता २/३ लाख रुपये दिले तर ते काम होऊ शकते, १०/२० हजार रुपयांनी ते होऊ शकत नाही, असे समितीने स्पष्ट केले असता, विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सर्वांना वाटते की, आपल्याकडे उर्दूचा कार्यक्रम व्हावा परंतु उर्दू विभागाचे अंदाजपत्रक कमी असल्याने ते शक्य होत नाही. मात्र उर्दू विभागाची अंदाजपत्रकीय तरतूद आता २ कोटी रुपये करण्याचे प्रस्तावित करण्यात आले आहे. पूर्वी अंदाजपत्रकीय तरतूद २० लाख रुपये होती. गेली २ वर्षे ती १ कोटी होती.

अंदाजपत्रकातील रक्कम वाढविण्यासाठी काही तरी निश्चित कार्यक्रम असणे आवश्यक आहे. ही रक्कम कशासाठी वाढवून हवी आहे, या रक्कमेचा विनियोग कशासाठी करण्यात येत आहे, शाळा, पुस्तके, लिहीणारे व शिकणारे वाढले काय, इत्यादी बाबी संबंधात काही मार्गदर्शक तत्वे असायला हवी. तरच त्यामध्ये वाढ करता येऊ शकते, असे समितीने स्पष्ट केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सर्व योजनांचे परिक्षण करून सुधारण्याचे काम सुरू आहे. सुधारित योजनांकरिता अंदाजपत्रकीय रक्कम वाढवून मिळण्याबाबत सुचविण्यात आले आहे, गेल्या वेळी पूरक मागण्या नामंजूर करण्यात आल्या. यावेळी विभागाचे एकूण अंदाजपत्रक २५० कोटी रुपयांचे आहे. यामधून उर्दू अकादमीसाठी रक्कम उपलब्ध करून देण्यात येते.

उर्दू भाषेकरिता तिच्या हक्काची अंदाजपत्रकीय रक्कम मिळणे आवश्यक आहे. त्यामुळे उर्दू भाषेला पुढे न्यायचे असेल तर योग्य प्रकारचा मार्ग अवलंबणे आवश्यक आहे. असे समितीने स्पष्ट केले असता, विभागीय सचिवांनी सांगितले की, उर्दू अकादमीचे सदस्य निश्चित कार्यक्रम तयार करतात, कोणता कार्यक्रम घ्यायचा आहे, केव्हा घ्यायचा, कशाप्रकारे घ्यायचा, कुठे घ्यायचा व कोणत्या कार्यक्रमासाठी किती अंदाजित रक्कम आवश्यक आहे हे सर्व सुनिश्चित करण्यात येते.

समितीने स्पष्ट केले की, उर्दू अकादमीचे शासन नियुक्त जे ११ सदस्य आहेत त्यांना बोलावून त्यांच्याबरोबर साहित्यकार, कलाकार, उर्दू भाषेमधील जाणकार यांच्यासोबत एक सामाईक बैठक बोलावून त्यामध्ये एक समान कार्यक्रम निश्चित करून उर्दू भाषेच्या विकासासाठी काय उपाययोजना करता येईल काय याचा पुढील आढवा घेण्यात येईल.

दिनांक ४ नोव्हेंबर, २०१५ रोजीच्या बैठकीत समितीस उर्दू साहित्य अकादमीच्या कार्यकक्षा व उद्दिष्टे यासंदर्भात सविस्तर माहिती उपलब्ध होऊ शकली नाही. उर्दू भाषेच्या प्रसार व वाढीसाठी घेण्यात येत असलेल्या महफिल व मुशायरे यांच्यावर करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे तपशील पाहता या माध्यमातून झालेला खर्च योग्य झालेला नसल्याचे समितीचे मत झाले आहे. त्याचप्रमाणे कर्मचारी वृदांच्या संबंधात देण्यात आलेल्या माहितीने समितीचे समाधान न झाल्याने समितीने ठरविले की, यासाठी ऊर्दू साहित्य अकादमीमध्ये पूर्वी वरिष्ठ पदावर काम केलेल्या आणि उर्दू भाषेतील ज्ञान असलेल्या व्यक्तीना समितीच्या बैठकीत बोलावून त्यांच्याकडून अकादमीच्या कामकाजाची संपूर्ण माहिती जाणून घेण्यासाठी तथा उर्दू भाषेच्या संवर्धनाबाबत उपाययोजना सुचविण्यासाठी (१) श्री. सईद हमीद, संपादकीय अध्यक्ष, ऊर्दू दैनिक 'ऊर्दू शराफत', (२) श्री. खुर्शिद सिद्दिकी, प्रथम कार्यकारी अध्यक्ष, ऊर्दू अकादमी, (३) डॉ. काझी इमाम, भूतपूर्व सदस्य सचिव, ऊर्दू अकादमी व उर्दू विभाग प्रमुख बुरहानी महाविद्यालय, (४) डॉ. कमल सिद्दिकी, सहाय्यक प्राध्यापक, ऊर्दू विभाग, मुंबई विद्यापीठ यांना बोलाविण्यात आले. ऊर्दू साहित्य अकादमीच्या कामकाजासंबंधात व ऊर्दू भाषेच्या संवर्धनाबाबत त्यांनी समितीस पुढील माहिती दिली.

सन १९७२ मध्ये ऊर्दू अकादमी अस्तित्वात आल्यानंतर या अकादमीमध्ये ज्यांचे पुस्तकांसंदर्भात घनिष्ठ संबंध असलेल्या व्यक्ती, प्राध्यापक, साहित्यकार तसेच अकादमीमध्ये असलेले जाणकार व्यक्ती घेतल्या जात असल्याने त्यावेळी एक वेगळा दर्जा होता. सदर दर्जा आता राहिलेला नाही. राज्य ऊर्दू साहित्य अकादमी जोपर्यंत सांस्कृतिक कार्य मंत्रालयाच्या अखत्यारित होती तोपर्यंत अकादमीचे काम चांगले झालेले आहे. परंतु जेव्हापासून अकादमी अल्पसंख्याक विभागाकडे देण्यात आली तेव्हापासून तिच्या कामकाजात अनियमितता तथा ढिसाळपणा आलेला आहे. मुळात ऊर्दू ही अल्पसंख्याकाची भाषा नाही. ती केवळ मुस्लीम समाजाची भाषा आहे. जेव्हापासून अकादमी अल्पसंख्याक विभागाशी जोडण्यात आली. तेव्हापासून या क्षेत्रातील साहित्यकार, साहित्याशी संबंधित लोकांनी त्यांच्याकडे जायचे सोडून दिले. त्यामुळे साहित्य अकादमीचे कामकाज पून्हा सांस्कृतिक कार्य विभागाकडे सोपविण्यात आल्यास पुर्वीसारखे कामकाज होऊ शकते. दिल्ली अकादमी, आंध्रप्रदेशाची अकादमी यांचे कोट्यवधी रुपयांचे अंदाजपत्रक असून त्या स्वायत्त यंत्रणा आहेत. स्वायत्त यंत्रणेमध्ये काम करण्याचा वेगळा प्रकार आहे. अकादमीचे जे उद्दिष्ट आहे. त्याप्रमाणे काम होणे आवश्यक आहे.

अकादमीमध्ये ११/१२ जणांचा कर्मचारी वृंद होता. एक जण सेवानिवृत्त झाल्यावर त्याची जागा भरण्यात आली नाही. ६ ते ८ हजार रुपयांमध्ये काम करण्यासाठी कोणीही तयार नाही. पूर्वी कार्यक्रम अंदाजपत्रक बनविण्यात येत असताना कार्यक्रम अंदाजपत्रकास मान्यता घेऊन त्यासाठी येणाऱ्या खर्चास मंजुरी मिळविण्यात येत असे. त्यामुळे ऊर्दूसाठी स्वायत्त यंत्रणा निर्माण करण्यात यावी जेणेकरून हा प्रश्न सुटण्यास मदत होईल.

“इम्तहान” या मासिकपत्रिकेच्या संपादकाचे पद भरण्याबाबत गत दोन वर्षांपासून मागणी होत असून त्याबाबत आश्वासन देऊनही नियुक्ती करण्यात आलेली नाही. त्याचप्रमाणे ११ कर्मचाऱ्यांपैकी अजूनही २-३ लोक असे आहेत की, त्यांना कायम करण्यात आलेले नाही.

अकादमीमध्ये ज्या विविध योजना आहेत त्यांचे मुख्य स्क्रिप्ट प्रकाशनासाठी अनुदान देते. १०० ग्रंथालयांना मासिकांचा पुरवठा करण्यात येणे, दोन वर्षात ऊर्दू शाळेमध्ये ई-लर्निंग आणि ई-टिचिंगचे कार्यक्रम झाले. यासाठी शिकणाऱ्याला इंटरनेटच्या माध्यमातून प्रशिक्षण देण्यात आले. संगणकाद्वारे पाठ्यक्रम तयार करण्यात आले. इयत्ता ९ वी व १० वी च्या मुलांसाठी, ऊर्दू माध्यमाच्या मुलांसाठी व्यवसाय मार्गदर्शन आणि व्यक्तीमत्त्व विकास कार्यक्रम घेण्यात आले, मुलांसाठी नाट्य कार्यशाळेचा कार्यक्रम घेण्यात आले. पूर्वी फक्त नाट्य महोत्सव करण्यात येत होते. आता नाट्य कार्यशाळा घेण्यात येते. या पुढील कालावधीत जी मुले ऊर्दू शाळेत शिकणार आहेत तीच ऊर्दू भाषेला पुढे घेऊन जातील.

अन्य राज्यात अकादमी स्वायत्त यंत्रणा आहे. स्वायत्त असल्यामुळे सर्वसाधारण व कार्यकारी परिषद असते, तसेच वित्त समिती असते, प्रत्येक वेळी कागदपत्रे मंत्रालयाकडे घेऊन जावी लागत नाही. त्यामुळे बराच वेळ वाचत असून कामे विहित वेळेत केली जाऊ शकतात. अकादमीच्या कार्यकारी अध्यक्षांना सन २००३ च्या शासन निर्णयान्वये साडे तीन हजार रुपये दिले जातात. त्यांचे मानधन दोन हजार रुपये असून दिड हजार रुपये प्रवास भत्ता आहे. अन्य ठिकाणच्या अध्यक्ष व उपाध्यक्ष यांच्या संदर्भात वरील बाबींच्या अनुषंगीक शासन निर्णयामध्ये सुधारणा झाली आहे. सदरहू शासन निर्णयात सुधारणा करण्यासाठी बराच प्रयत्न करण्यात आला. बऱ्याच वेळा त्याबाबत पत्रव्यवहार करण्यात आला. यामध्ये काही अनुयोजन करणे गरजेचे आहे, हे पद उपाध्यक्ष पदास ज्या सुविधा मिळतात त्या मिळू शकतील. कर्मचाऱ्यांच्या संदर्भात या अगोदर मुद्दा उपस्थित झाला आहे. दहा कर्मचारी वृंद मंजूर आहे. परंतु तेथे फक्त तीन कर्मचारी आहे. तीन वर्षे परिश्रम करूनही अकादमीची वेबसाईट तयार होऊ शकली नाही. वेबसाईट तयार करण्यासाठी निविदा मागविण्यात आली ती संबंधितांकडे पाठविण्यात आली. सदर वेबसाईट आता आय टी विभागामार्फत करण्यात येणार आहे. आय टी विभागाशी संपर्क साधण्यात आला असता त्यांनी स्पष्ट केले की, ही वेबसाईट ऊर्दूमध्ये आहे त्यामुळे ती त्यांच्याकडून बनविण्यात येणार नाही. त्यांना वेबसाईट बनविण्यास आय.टी. विभाग असमर्थ आहे असे कळविण्याबाबत सांगितले परंतु त्यांनी तसे कळविले नाही. जोपर्यंत वेबसाईट तयार होत नाही तोपर्यंत बरीचशी कामे अपूर्ण रहाणार आहेत. ऊर्दू कौन्सिल, दिल्ली हि स्वायत्त संस्था असून त्यांनी वेबसाईटवर बरीचशी माहिती उपलब्ध करून दिली आहे. त्यांच्या योजनाची, अर्जाचे नमुना व इतर माहितीचे पुस्तिका तयार करून वेबसाईट उपलब्ध केली आहे. अशाप्रकारची वेबसाईट तयार झाल्यास चांगले होईल.

रंगभवन येथे भाषा भवन बनविण्याबाबत शासनाकडील स्थिती काय आहे. यासंदर्भात विभागाने काही माहिती घेतली आहे काय, अशी समितीने विचारणा केली असता, विभागीय सचिवांनी सांगितले की, भाषा भवनात ऊर्दू अकादमीला जागा देण्याबाबत शासनाने निर्णय घेतलेला आहे. परंतु अद्याप भाषा भवनाचे काम सुरू झालेले नाही. जेव्हा भाषा भवन होईल. तेव्हा अकादमीसाठी जागा मिळणार आहे. अकादमीचे जिल्हाधिकारी कार्यालयात असलेले सध्याचे प्रशासनिक कार्यालय तेथे स्थलांतरित करण्यात येणार आहे.

समितीने स्पष्ट केले की, अकादमीला जागा देण्याबाबतच्या प्रस्तावाला मान्यता दिली आहे. तथापि, विद्यापीठात ऊर्दू घर बनविण्याच्या प्रस्तावासंदर्भात त्यांनी अकादमीसाठी जागेची मागणी केली आहे. कुलगुरु व दूसरे एक प्राधिकारी यांच्यात विद्यापीठासाठी बनविण्यात येणाऱ्या ऊर्दू भवनात ऊर्दू अकादमीला जागा देण्यावरून मतभेद निर्माण झाले. विद्यापीठाच्या हिंदी आणि ऊर्दू या दोन विभागांनी तत्कालीन मंत्री महोदयांकडे इमारतीसाठी निधीची मागणी केली होती. जेणेकरून दोन्ही विभागाची वेगवेगळी इमारत होईल. त्यापैकी हिंदी भवनासाठी जिल्हास्तरावरून ५ कोटी रुपये मंजूर झाले. पाच कोटी रुपये अल्पसंख्याकास देण्याची मागणी झाली होती. मंत्री महोदयांच्या समवेत झालेली बैठक व त्यानंतर जो शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला त्यामध्ये तफावत आहे. निर्गमित करण्यात आलेल्या शासन निर्णयात अट होती की जे ऊर्दू भवन बनणार आहे त्यामध्ये ऊर्दू विभाग राहाणार आहे आणि ऊर्दू विभागात ऊर्दू अकादमीला जागा देण्यात येईल. तथापि, प्रस्तुत प्रकरणी विद्यापीठ तयार नाही. ही बाब शासनाच्या निदर्शनास आणून दिली असून त्यासंदर्भात अल्पसंख्याक व शिक्षण विभागासही अवगत करण्यात आले. ऊर्दू भवनासाठीची गेल्या वर्षीची रक्कम व्यपगत झाली. यावर्षी जर तरतूद केली असती तर ती ऊर्दूसाठी उपलब्ध झाली असती. हिंदी भवनासाठी अगोदरच रक्कम उपलब्ध झाली आहे. विद्यापीठात दोन इमारती तयार झाल्या असल्या त्यासाठी विद्यापीठ जागा देण्यास तयार आहे. इमारत बनवून घेत असून फक्त रक्कम पुरविणे एवढेच आहे. या निमित्ताने विभागासाठी जागा उपलब्ध होऊन विभागाअंतर्गत विभाग सुरू करता आले असते. यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, ऊर्दू विभागाची इमारत बनविण्याबरोबर ऊर्दू अकादमीतर्फे काही कार्यक्रम सुरू ठेवण्याबाबत शासनाने मान्यता दर्शवून दहा कोटी रुपये अनुदान दिले. त्यावेळी असेही ठरले की, ऊर्दू अकादमीला ऑडिटोरियम बनविण्यासाठी जागा देण्यात यावी. जेणेकरून शासनाला त्या ठिकाणी प्राधान्याने जागा उपलब्ध होईल व त्याद्वारे शासनाला भाडे द्यावे लागणार नाही. ऊर्दू विभागाकरिता विद्यापीठाला अनुदान देण्याची शासनाची कोणतीही योजना नाही. विद्यापीठाला जे अनुदान दिले जाते ते उच्च व तंत्र शिक्षण विभागामार्फत दिले जाते. ऊर्दू विभागाच्या बरोबर शासनाची काही कामे होतील या हेतूने शासनाने मान्य करून त्या ठिकाणी ऊर्दू विभागाला अनुदान दिले होते. विद्यापीठाच्या सल्लागार मंडळासमोर शासनाच्या ऊर्दू अकादमीसाठी तेथे जागा देण्याची अट ठेवण्यात आली होती. हिन्दी भवनाला या विभागाकडून अनुदान देण्यात आले नसून ते जिल्हाधिकार्यांकडून देण्यात आले. ऊर्दू अकादमीच्या कार्यक्रमांना प्राधान्य देण्याच्या अटीवर अनुदान देण्यात येईल, असे शासनाकडून सांगण्यात आले. विद्यापीठाला अनुदान देण्याची कोणतीही योजना अल्पसंख्याक विभागाची नाही. नंतर अटी व शर्ती बदलल्यामुळे अनुदान देण्यात आले नाही. गत वर्षी ते देण्यात न आल्याने व्यपगत होण्याचा प्रश्न नाही. शासनाचा जो प्रस्ताव आहे त्यावर व्यवस्थापन मंडळाने फेरविचार करणे आवश्यक आहे.

समितीने विचारणा केली की, या ठिकाणी दोन गोष्ट उपस्थित झाल्या आहेत. एक विद्यापीठाची व दुसरी रंगभवनाची बाब समोर आली आहे. विद्यापीठाबरोबर चर्चेतून काही मार्ग निघाला आहे काय, भाषा भवन संबंधीची कार्यवाही केव्हापासून सुरू आहे, भाषा भवन बनविण्याबाबत काही प्रमाणात काम झाले आहे

काय, यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, रंगभवन येथे जे भाषा भवन बनविण्यात येणार आहे ते सर्व भाषांसाठी असून त्यामध्ये सिंधी, हिंदी, गुजराती यांच्यासाठी आणि ऊर्दू अकादमी व मराठी भाषेसाठी जागा ठेवण्यात येणार आहे. भाषा संचालनालयाच्या बांधकामाची सद्यःस्थिती काय आहे. ऊर्दू अकादमीला जागा देण्याचे शासनाने मान्य केले आहे. विद्यापीठाला ऊर्दू विभागाबाबत मदत देण्याचा प्रस्ताव विभागापुढे सादर केला होता त्यात ऊर्दू विभागासाठी वेगळी इमारत बनवायची असेल तर विभागाने काहीतरी अनुदान देणे आवश्यक आहे. विद्यापीठास अल्पसंख्याक विभागाकरिता अनुदान देण्याची या विभागाची काही योजना नाही. गत वर्षी काही अटीवर अनुदान मंजूर करण्यात आले होते. या विभागाने ज्या अटी ठेवल्या होत्या त्यावर व्यवस्थापक मंडळाच्या प्रमुखांच्या बैठकीत चर्चा झाली. परंतु शासन निर्णय निर्गमित झाल्यावर व्यवस्थापक मंडळाला ते मान्य झाले नाही. विद्यापीठ व विभागादरम्यान करारनामा बनवावयाचा होता व त्यानंतर रक्कम अदा करावयाची होती परंतु तसा करारनामा न झाल्याने रक्कम देण्यात आली नाही.

भाषा भवनासंबंधातील कार्यवाही केव्हा सुरू झाली अशी समितीने विचारणा केली असता, विभागीय सचिवांनी सांगितले की, विभागाने प्रस्तावात अटी नमूद करून उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाकडे नस्ती पाठविली असता त्यांनी विभागाच्या अटी मान्य करण्यास असमर्थता दर्शविण्यात आली असे सांगण्यात आले. मागील शासनाच्या शेवटच्या ६ महिन्यांच्या कार्यकाळात भाषा भवनासंबंधात कार्यवाही सुरू झाली. उर्दू घराचाही मुद्दा उपस्थित झाला होता. त्यानुसार पाच ठिकाणी ऊर्दू घराचा प्रस्ताव होता. नांदेड येथे ऊर्दू घराचे काम सुरू झाले असून ते प्रगतीपथावर आहे. नांदेड ऊर्दू घराचा अंदाजीत खर्च ८ कोटी रुपयांचा आहे. तेथे ऑडिटोरियम, ग्रंथालय, कार्यालय व वाचन खोली इत्यादीची सोय असल्याने हा प्रकल्प मोठा आहे. दोन एकर जमीन नगरपालिकेने दिली आहे. दूसरा प्रकल्प सोलापूरचा आहे. उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग आणि कुलगुरु यांच्यासमवेत झालेल्या बैठकीत जो प्रस्ताव ठेवण्यात आला त्यात ऊर्दू विभागास सहभागी करून घेण्यात आले नाही. सदर प्रस्तावाचा फेरविचार व्हावा. पहिले जे लोक काम करीत होते त्यांचा समावेश करण्यात यावा व ज्याने सर्व प्रथम प्रस्ताव ठेवला त्यांचा अंतर्भाव करण्यात यावा असे समितीचे मत आहे, यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, त्यांच्या समवेत बऱ्याच बैठका झाल्या आहेत. उर्दू विभागाचे जे प्रमुख व व्यवस्थापकीय मंडळ मान्यतेस तयार नाही. विभागाकडून होकारार्थ असून बैठकीत जागा देण्याची त्यांनी मान्यता दर्शविली होती. कुलगुरु व कार्यकारी मंडळ यांनी यासंदर्भात निर्णय घ्यावयाचा आहे. विभागाकडून सर्वोत्तोपरी प्रयत्न सुरू असून कुलगुरुंसोबत चर्चा केली परंतु सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांच्याकडून नकारात्मक निर्णय आला. त्यामुळे अकादमीने ऊर्दू विभागाला निधी दिला नाही. विद्यापीठास युजीसी व उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाकडून निधी मिळतो.

ऊर्दू अकादमीचा निधी दिला जावा असे समितीचे म्हणणे नाही. त्या लोकांनी कुलगुरुंशी बोलणी करणे आवश्यक आहे. यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सोलापूर येथे ऊर्दू घराचे काम सुरू होणार आहे. मालेगाव येथे जमीन मिळाली असून सार्वजनिक बांधकाम विभागाने ती ताब्यात घेतली आहे. अल्पसंख्याक

विभागाने मान्यता दिलेली असल्याने त्या ठिकाणी उर्दू घराचे काम सुरू होईल. निविदाप्रक्रिया झाल्यानंतर भिवंडी, जळगाव, मालेगाव, सोलापूर आणि नांदेड या ठिकाणी उर्दू घर बनवायची आहेत. मुंबईस जागा शोधण्याचे काम सुरू आहे.

समितीने उर्दू अकादमी मधील भ्रष्टाचार संदर्भातील मुद्दा मांडला असता त्यांनी स्पष्ट केले की, प्रस्तुत प्रकरणी तत्कालीन अकादमीच्या सदस्यांनी लोकआयुक्त यांच्याकडे तक्रार केली असता लोकआयुक्त यांनी श्री. एन.एन.पटेल यांच्या अध्यक्षतेखाली चौकशी समिती नेमली होती. चौकशी समितीने आपला अहवाल शासनास सादर केला. परंतु त्या अनुषंगाने पुढे कोणतीही कार्यवाही झालेली नाही. त्यामुळे अकादमीच्या कारभारात सुधारणा करावयाची असेल तर पटेल समितीचा अहवाल विचारात घेणे आवश्यक आहे.

एन.एन.पटेल समितीच्या अहवालासंदर्भात समितीने प्रतिनिधीकडे विचारणा केली असता त्यांनी सांगितले की, सांस्कृतिक कार्य विभागाच्या सचिवांना सदर अहवालाची प्रत मिळण्यासाठी पत्र पाठविले असता त्यांच्याकडे असा कोणताही अहवाल नसल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले.

सन २००७ मध्ये १० जणांचा कर्मचारी वृंद होता. तेव्हा पासून रिक्त पदे भरण्याचे प्रलंबित असल्याने या ठिकाणी काम कोण करणार असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी स्पष्ट केले की, सामान्य प्रशासन विभागाकडून कर्मचारी देण्यात येतात. त्यास अनुसरून त्यांच्याकडे कर्मचारी देण्याबाबत पाठपुरावा करण्यात येत आहे. अकादमी ही या विभागाचा कक्ष असल्याने याकरिता सामान्य प्रशासन विभागाकडून कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करण्यात येते. हा विभाग वैयक्तिक सेवा भरती करू शकत नाही.

समितीने विचारणा केली की, अकादमीमधील गैरव्यवहार संदर्भात उपाययोजना सुचविण्यासाठी काही मार्ग काढण्याचा प्रयत्न करण्यात येणार आहे काय, यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, उर्दू अकादमीच्या कामास पारदर्शकता आणण्यासाठी पूर्ण एक वर्षाचा कार्यक्रम सुनिश्चित करून मान्यता घेऊन देण्यात येईल. त्यानुसार पद्धतशिरपणे अकादमीचे कामकाज करण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न करण्यात येतील. अकादमीची वेबसाईट नाही, त्याकरिता दिल्ली उर्दू अकादमीकडे संपर्क साधून त्यांनी उर्दू भाषेत कशी वेबसाईट बनविली आहे. त्याची माहिती घेण्यात येईल. उर्दू वेबसाईट एनआईसी करू शकत नाही. त्यामुळे याकरिता विशेषज्ञांची जरूरत पडणार आहे. त्या अनुषंगाने माहिती घेऊन कार्यवाही करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. तसेच रिक्त पदांबाबत उर्दू टंकलेखक, उर्दू लघुलेखक, उर्दू उप संपादक यांच्या प्रवेश नियमाचा प्रश्न असून तो सोडविण्याचा प्रयत्न करून सामान्य प्रशासन विभागाकडे संपर्क करण्यात येईल. संपूर्ण भरती त्यांच्याकडून होत असते. त्याचप्रमाणे एन.एन.पटेल समितीचा अहवाल शोधण्याचा संपूर्णतः प्रयत्न करण्यात येईल.

नॅशनल कौंसिल फॉर प्रमोशन ऑफ उर्दू लॅंग्वेज यांच्याकडून त्यांचे नियम मागविण्यात यावेत. त्यामध्ये त्यांनी चांगले कार्यक्रम दिले आहेत, त्यांच्याकडे उर्दूसाठी काही चांगले कार्यक्रम आहेत. त्यासाठी त्यांच्याकडे पत्र व्यवहार करणे आवश्यक आहे, काम करायचे असल्याने कर्मचारी आवश्यक आहे. महिनाभरात कर्मचारी भरती करण्यासाठी प्रयत्न करावेत, अकादमीकडे विद्यार्थ्यांसाठी काही कार्यक्रम नाही. उर्दू भाषेकरिता काम करायचे असेल तर त्या भाषेचा वाचक वर्ग समोर ठेवणे गरजेचे आहे. उर्दू भाषेच्या वाढी करिता ऊर्दूमध्ये काही स्पर्धा ठेवणे, शिकवण्या घेणे तथा कार्यशाळेचे आयोजन करणे तसेच मुलांना उर्दू भाषा शिकविणे इत्यादी द्वारे उर्दू भाषा वाढण्यासाठी प्रयत्न करण्यात यावेत. उर्दू भाषा वाढविण्यासाठी काहीतरी निश्चित स्वरूपाचा कार्यक्रम तयार करण्यात यावा, जेणे करून उर्दू भाषेचा अधिकाधिक प्रचार व प्रसार करून विकास करता येईल. यासाठी प्रयत्न व्हावेत असे समितीने स्पष्ट केले.

अभिप्राय व शिफारशी

:: अभिप्राय ::

(१) उर्दू साहित्य अकादमीची स्थापना १९७५ साली करण्यात आली असून या अकादमीच्या कामासाठी एकूण १० पदे मंजूर करण्यात आली. त्यापैकी ५ पदे रिक्त आहेत व ५ कर्मचारी कायम स्वरूपात कार्यरत आहेत व तात्पुरत्या स्वरूपात कंत्राटी पद्धतीने एका महिला कर्मचारीची नेमणूक केली आहे. रिक्त पदांबाबत उर्दू टंकलेखक, उर्दू लघुलेखक, उर्दू उप संपादक यांच्या प्रवेश नियमाचा प्रश्न असून तो सोडविण्याचा प्रयत्न होणे आवश्यक आहे. संपूर्ण भरती प्रक्रिया सामान्य प्रशासन विभागाकडून करण्यात येत असल्यामुळे यासंदर्भात त्या विभागाच्या संपर्कात राहून रिक्त पदे भरण्याची कार्यवाही व्हावी असे समितीचे मत आहे.

(२) उर्दू भाषेच्या वाढीसाठी मुशायरा करण्याकरिता होणाऱ्या खर्चाचे प्रमाण अधिक असल्याने यासंबंधातील सर्व योजनांचे परीक्षण करून सुधारण्याचे काम सुरू आहे. सुधारित योजनांकरिता विभागाकडून अंदाजपत्रकीय निधी वाढवून मिळण्याबाबत सूचविण्यात आले आहे. ज्याप्रमाणे मराठी, हिंदी व गुजराती भाषेला स्वतंत्र निधी मिळतो त्याप्रमाणे उर्दू भाषेकरिता अंदाजपत्रकीय रक्कम मिळणे आवश्यक आहे तसेच उर्दूसाठी स्वायत्त यंत्रणा निर्माण करण्यात यावी व अकादमीचे अनुदान वाढविण्यात यावे असे समितीने स्पष्ट केले.

(३) उर्दू अकादमीमध्ये शासनाद्वारे ११ सदस्य नियुक्त करताना शिक्षण, साहित्य, कला व उर्दू भाषेतील जाणकार असणाऱ्या व्यक्तीमधून करणे अपेक्षित आहे. त्यामुळे ज्या उर्दू अकादमीची निर्मिती झाली तो उद्देश सफल करण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न करता येईल व अकादमीचा दर्जा टिकवता येईल तसेच राज्यातील जिल्ह्यांची एकूण संख्या लक्षात घेता प्रत्येक जिल्ह्याला या अकादमीवर प्रतिनिधीत्व मिळणे आवश्यक असल्याने त्या दृष्टीने अकादमीवरील सदस्य संख्या वाढविण्याकरिता शासनस्तरावरून प्रयत्न होणे क्रमप्राप्त आहे असे समितीचे मत आहे.

(४) राज्य उर्दू अकादमीमार्फत उर्दू भाषेच्या वाढीमधीन विकासासाठी ज्या विविध योजनांतर्गत पारितोषिके दिली जातात ती उर्दू भाषेशी निगडीत असलेल्या मान्यवराना दिली जाणे अपेक्षित आहे. परंतु ही बाब सर्वस्वी पाळली जात नसल्याचे समितीच्या अवलोकनात आले आहे. त्यामुळे अकादमीच्या उद्दिष्टाप्रमाणे उर्दू भाषेशी संबंधित साहित्य व साहित्यिक तथा अन्य संबंधित मान्यवरांचा विचार होऊन त्यांना निकषाप्रमाणे पारितोषिक देण्यात यावे असे समितीचे मत आहे.

(५) भाषा भवन होण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न होणे आवश्यक आहे. रंगभवन येथे जे भाषा भवन बनविण्यात येणार आहे ते सर्व भाषांसाठी आहे. सिंधी, हिंदी, गुजराती, मराठी व उर्दू भाषेसाठी जागा ठेवण्यात येणार आहे. भाषा संचालनालय तयार करण्यात येणार आहे. भाषा भवनात उर्दू अकादमीला जागा देण्याबाबत शासनाने निर्णय घेतला आहे. परंतु अद्याप भाषा भवनाचे काम सुरू झालेले नाही. जेव्हा भाषा भवनाचे काम पूर्ण होईल तेव्हा अकादमीसाठी जागा उपलब्ध व्हावी असे समितीचे मत आहे.

(६) राज्य उर्दू अकादमीची वेबसाईट तयार करण्याबाबत शासनाच्या माहिती तंत्रज्ञान विभागाकडे प्रस्ताव देण्यात आला होता परंतु त्यांनी सदर वेबसाईट तयार करण्यास असमर्थता दर्शविली. शासनाच्या माहिती तंत्रज्ञान विभागाने सदर वेबसाईट तयार करणे गरजेचे होते. मात्र माहिती तंत्रज्ञान विभागाने उर्दू भाषातील वेबसाईट तयार करण्यास असमर्थता दर्शविल्यामुळे उक्त वेबसाईट तयार करण्याच्या दृष्टीने विभागाने माहिती तंत्रज्ञान विभाग व सामान्य प्रशासन विभागाचे लवकरात लवकर अभिप्राय घेऊन सत्वर कार्यवाही करण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न करावेत.

उर्दू कौन्सिल, दिल्ली ही स्वायत्त संस्था असून त्यांनी वेबसाईटवर माहिती उपलब्ध करून दिली आहे. विविध योजना, अर्जांचे नमुना व इतर माहितीचे बुकलेट तयार करून वेबसाईटवर उपलब्ध केली आहे. उर्दू कौन्सिल, दिल्ली या संस्थेकडे संपर्क साधून उर्दू भाषेतील वेबसाईट बनविण्याकरिता त्यांच्याकडून माहिती घेऊन त्या प्रकारची वेबसाईट तयार करण्यात यावी तसेच याप्रकरणी विशेषतज्ज्ञांची मदत घेऊन कार्यवाही करण्यात यावी असे समितीचे स्पष्ट मत आहे.

(७) उर्दू भाषेच्या वाढीकरिता उर्दूमध्ये काही स्पर्धा ठेवणे, शिकवण्या घेणे तथा कार्यशाळेचे आयोजन करणे तसेच मुलांना उर्दू भाषा शिकविणे इ. उर्दू भाषा वाढविण्यासाठी प्रयत्न करण्यात यावा. तसेच उर्दू भाषेच्या संवर्धन व वृद्धीसाठी राज्यस्तरावरून निश्चित स्वरूपाचा कार्यक्रम तयार करून प्रत्येक जिल्ह्यात उर्दू भाषेचा अधिकाधिक प्रचार व प्रसार करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर प्रसिद्धी देण्यात यावी. अकादमीमधील गैरव्यवहार संदर्भात उपाययोजना करण्याच्या दृष्टीने उर्दू अकादमीच्या कामात पारदर्शकता आणण्यासाठी पूर्ण एक वर्षाचा कार्यक्रम सुनिश्चित करून मान्यता घेण्यात यावी व त्यानुसार पद्धतशीरपणे अकादमीचे कामकाज करण्यात यावे असे समितीला वाटते.

शिफारशी :

(१) महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीसाठी एकूण मंजूर केलेल्या १० पदांपैकी ५ पदे रिक्त असल्याचे समितीच्या निदर्शनास आल्याने समितीने सर्व रिक्त पदे कायम स्वरूपी त्वरित भरणेबाबत तसेच उर्दू टंकलेखक, उर्दू लघुलेखक, उर्दू उप संपादक यांच्या प्रवेश नियमाबाबत सामान्य प्रशासन विभागाशी समन्वय साधून योग्य ती कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला तीन महिन्यांत सादर करण्यात यावा अशी समितीची शिफारस आहे.

(२) उर्दू भाषेच्या वाढीसाठी सर्व योजनांचे परीक्षण करून सुधारित योजनांकरिता अंदाजपत्रकीय अनुदान वाढवून देण्यात यावे, असे करताना देशातील अन्य राज्यांमध्ये यासंदर्भात असलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वाचा आधार घेऊन उर्दू भाषेसाठी निधीची तरतूद करण्यात यावी तसेच उर्दूसाठी स्वायत्त यंत्रणा निर्माण करण्याबाबत शासनाने योग्य ती कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला तीन महिन्यांत सादर करण्यात यावा अशी समितीची शिफारस आहे.

(३) राज्य उर्दू अकादमीमध्ये शासनाकडून सदस्य नियुक्त करताना शिक्षण, साहित्य, कला व उर्दू भाषेतील जाणकार असणाऱ्या व्यक्तीमधून करण्यात यावी, जेणे करून अकादमीचा दर्जा टिकवता येईल व त्यामध्ये वृद्धी करणे सोईचे होईल. त्याचप्रमाणे राज्यातील एकूण जिल्ह्यांची संख्या विचारात घेऊन या अकादमीवर प्रत्येक जिल्ह्याला प्रतिनिधीत्व मिळेल या दृष्टीने सदस्य संख्या वाढविण्यासाठी कार्यवाही करण्यात यावी व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीस तीन महिन्यात सादर करण्यात यावा अशी समितीची शिफारस आहे.

(४) राज्य उर्दू अकादमीमार्फत उर्दू भाषेच्या वाड.मयीन विकासासाठी विविध योजनांतर्गत देण्यात येणारी पारितोषिके उर्दू भाषेशी निगडीत तथा उर्दू भाषा वद्धगत करण्यासाठी ज्या मान्यवरांनी योगदान दिले आहे अशांना देण्यात यावीत. मात्र इतरांचा विचार करणे योग्य होणार नाही या दृष्टीने योग्य ती काळजी घेऊन कार्यवाही व्हावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीला देण्यात यावी व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीस तीन महिन्यांत सादर करण्यात यावा अशी समितीची शिफारस आहे.

(५) रंगभवन येथे होणाऱ्या भाषा भवनात उर्दू अकादमीला जागा देण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. तथापि, अद्याप काम सुरू झाले नसल्याने, सदरहू भाषा भवनाचे बांधकाम लवकरात लवकर सुरू करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली याची माहिती समितीला तीन महिन्यांत सादर करण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

(६) राज्य उर्दू अकादमीतील उर्दू भाषेतील वेबसाईट तयार करण्यास शासनाच्या माहिती तंत्रज्ञान विभागाने असमर्थता दर्शविल्यामुळे अकादमीची वेबसाईट तयार करण्यास उशीर होत आहे. याबाबत विभागाने माहिती तंत्रज्ञान विभाग व सामान्य प्रशासन विभाग यांचे अभिप्राय घेऊन वेबसाईट त्वरित सुरू करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात यावे. त्याचप्रमाणे उर्दू भाषेत अकादमीची वेबसाईट बनविण्याकरिता उर्दू कौंसिल, दिल्ली यांच्याकडे संपर्क साधून तसेच विशेषतज्ज्ञांची मदत घेऊन शासनाने कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीला तीन महिन्यांत सादर करण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

(७) उर्दू भाषेच्या वाढीकरिता तथा अधिकाधिक प्रचार व प्रसार करण्याच्या दृष्टीने प्रत्येक जिल्हानिहाय कार्यवाही करावी व मोठ्या प्रमाणावर प्रसिद्धी देण्यात यावी तसेच उर्दू अकादमीमधील गैरव्यवहार संदर्भात उपाययोजना करावी व कामात पारदर्शकता आणण्यासाठी सुनिश्चित केलेल्या एक वर्षाच्या कार्यक्रमास मान्यता देऊन शासनाने कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीला तीन महिन्यांत सादर करण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

परिशिष्ट “ ब ”

(समितीच्या बैठकीचे संक्षिप्त कार्यवृत्त)

अल्पसंख्याक कल्याण समितीला सादर करावयाची महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य
अकादमी, मुंबई माहितीचा तक्ता

अ.क्र.	तपशील	अभिप्राय
१	महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी कार्यालयातील अधिकांक आणि कार्यकारी अधिकारी हे पद केव्हा पासून रिक्त आहे?	महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी येथील अधिकांक नि- कार्यकारी अधिकारी पद भरलेले असून या पदावरील दि.१.४.१९८६ पासून श्री.सय्यद वकार हसन काद्री यांची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे. (प्रपत्र-१)
२	महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीसाठी वर्ग १ ते ४ ची किती पदे मंजूर आहेत? त्यातील किती पदे भरलेली आहेत व किती पदे कधीपासून रिक्त आहेत व सादरची रिक्त पदे भरण्याबाबत काय कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे? वाढीव पदांची आवश्यकता आहे किंवा कसे याबाबतची संवर्गनिहाय माहिती देण्यात यावी.	महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीसाठी शासन निर्णय दिनांक २२/७/२००७ अन्वये एकूण १० पदे मंजूर करण्यात आलेली असून त्यापैकी सहाय्यक-१, उपसंपादक (उर्दू)-१, लघुलेखक (मराठी)-१, देखक लेखापाल-१, शिपाई-१ अशी ५ पदे रिक्त आहेत. (प्रपत्र-२)
३	महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीमार्फत गत ३ वर्षात उर्दू भाषा शिकण्याची इच्छा असणाऱ्यांसाठी उर्दू वर्ग सुरु केले आहेत काय, असल्यास कोठे व केव्हा?	उर्दू भाषा शिकण्याची इच्छा असणाऱ्यांना उर्दू शिकविण्यासाठी वर्ग चालविणाऱ्या संस्थांना महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीमार्फत आर्थिक मदत देण्यात येते. वर्ष २०१०-११ मध्ये १० संस्थांना प्रत्येकी रु.२०,०००/- व २०११-१२ मध्ये १४ संस्थांना प्रत्येकी रु.२०,०००/-, सन २०१२-१३ मध्ये निरंक आणि सन २०१३-१४ मध्ये ६ संस्थांना प्रत्येकी रु.३०,०००/- इतकी आर्थिक मदत प्रदान करण्यात आलेली आहे. सोबत यादया जोडल्या आहेत. (प्रपत्र-३)
४	गत ३ वर्षात जिल्हा/राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर चर्चासत्रे, उर्दू महफिले, मुशावरा इत्यादीचे आयोजन करण्याबाबत कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे?	महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीमार्फत जिल्हा/राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर वर्ष २०११-१२ मध्ये १५ संस्थांना प्रत्येकी रु.१०,०००/- इतकी आर्थिक मदत करण्यात आलेली आहे. त्याशिवाय २८ ठिकाणी विविध स्वरूपाचे कार्यक्रम घेण्यात आले असून त्यावर एकूण रु.२८,४६,६२८/- इतका खर्च झालेला आहे. सन २०१२-१३ मध्ये १६ संस्थांना प्रत्येकी रु.२०,०००/- इतकी आर्थिक मदत करण्यात आलेली आहे. व त्याशिवाय एकूण १२ ठिकाणी विविध स्वरूपाचे कार्यक्रम घेण्यात आले असून त्यावर एकूण रु.११,००,०००/- इतका खर्च झालेला आहे. सन २०१३-१४ मध्ये १८ संस्थांना प्रत्येकी रु.२०,०००/- इतकी आर्थिक मदत करण्यात आलेली आहे. त्याशिवाय ५ ठिकाणी रु.१,००,०००/- प्रत्येकी खर्च करून राष्ट्रीय सेमिनार आयोजित करण्यात आलेले आहेत. सोबत यादया जोडल्या आहेत. (प्रपत्र-४)

परिशिष्ट “ अ ”

(महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीकडून प्राप्त झालेली माहिती)

५	उर्दू शाखा व महाविद्यालयाना वाङ्मयीन कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी सहाय्यक अनुदान मंजूर करण्यात आले आहे काय असल्यास किती व केव्हा ?	होय. उर्दू शाखा व महाविद्यालयाना वाङ्मयीन कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी वर्ष २०११-१२ मध्ये २० संस्थांना प्रत्येकी रु.५,०००/- इतकी आर्थिक मदत करण्यात आलेली आहे. वर्ष २०१२-१३ आणि २०१३-१४ मध्ये प्रत्येकी १५ संस्थांना प्रत्येकी रु.१०,०००/- इतकी आर्थिक मदत करण्यात आलेली आहे. सोबत यादया जोडल्या आहेत. (प्रपत्र-५)
६	उर्दू नाटय एकांकिका लेखकास उत्तेजन देण्याचे दृष्टीने लेखकांना तसेच उर्दू लेखक व कवी यांना त्यांनी प्रकाशित केलेल्या उर्दू पुस्तकांसाठी गत ३ वर्षांत किती पारितोषिके देण्यात आली आहेत?	उर्दू नाटय लेखक व उर्दू लेखक व कवी यांना त्यांनी लिहिलेल्या पुस्तकांसाठी वर्ष २०११ मध्ये १८, वर्ष २०१२ मध्ये १५ आणि वर्ष २०१३ मध्ये १८ पारितोषिके वितरित करण्यात आलेली आहेत. सोबत यादया जोडल्या आहेत. (प्रपत्र-६)
७	उर्दू हस्तलिखितांचे प्रकाशन व मराठी व उर्दू अनुवादकांना आर्थिक अनुदान देण्याबाबत कोणती कार्यवाही करण्यात येते व त्यानुसार गत ३ वर्षांत किती आर्थिक अनुदान देण्यात आले आहे?	उर्दू हस्तलिखितांचे प्रकाशन व मराठी व उर्दू अनुवादकांना आर्थिक मदत देण्याच्या योजनेअंतर्गत वर्ष २०११-१२ मध्ये एकूण १६ पुस्तक प्रकाशनासाठी एकूण रु.२,००,०००/- व वर्ष २०१२-१३ मध्ये एकूण १७ पुस्तक प्रकाशनासाठी एकूण रु.२,२०,०००/- आणि वर्ष २०१३-१४ मध्ये एकूण १८ पुस्तक प्रकाशनासाठी एकूण रु.१,९२,०००/- इतके अनुदान वितरित करण्यात आले आहे. सोबत यादया जोडल्या आहेत. (प्रपत्र-७)
८	पदवीपूर्व व पदव्युत्तर परिक्षेत उर्दू विषयात सर्वोत्तम गुण मिळविणाऱ्या प्रथम तीन विद्यार्थ्यांना गत ३ वर्षांत पारितोषिक वितरित करण्यात आली आहेत काय, असल्यास त्याबाबतची माहिती देण्यात यावी?	नाही. तथापि, सन २०१४ वर्षाकरिता अशी पारितोषिके वितरण करण्यासाठी मार्च २०१४ मधील पदवीपूर्वक व पदव्युत्तर परिक्षेत उर्दू विषयात सर्वोत्तम गुण प्राप्त झालेल्या विद्यार्थ्यांची माहिती राज्यातील ८ मंडळे व ८ विद्यापीठांकडून मागविण्यात आली असून याबाबत पुढील कार्यवाही करण्यात येत आहे. तसेच यापूर्वीच्या २ वर्षांची माहिती ही मागविण्यात येत आहे.
९	आजारी अवस्थेतील प्रसिध्द उर्दू लेखक, कवी इत्यादींना सहाय्यक अनुदान देण्यात आले आहे काय, असल्यास केव्हा ?	आजारी अवस्थेतील प्रसिध्द उर्दू लेखक, कवी इत्यादींना वर्ष २०११-१२ पासून सहाय्यक अनुदान देण्यात येत असून सन २०११-१२ मध्ये १५ साहित्यिकांना प्रत्येकी रु.५,०००/- प्रमाणे एकूण रु.७५,०००/-, सन २०१२-१३ मध्ये १० साहित्यिकांना प्रत्येकी रु.१०,०००/-प्रमाणे एकूण रु.१,००,०००/- व सन २०१३-१४ मध्ये १६ साहित्यिकांना प्रत्येकी रु.१०,०००/-प्रमाणे एकूण रु.१,६०,०००/- इतके अर्थसहाय्य देण्यात आलेले आहे. सोबत यादया जोडल्या आहेत. (प्रपत्र-८)
१०	मुंबई व मराठवाडा विद्यापीठांमध्ये उर्दू विभाग सुरु करण्यासाठी ज्याघर्षावर अनुदान दिले आहे त्या घर्षावर इतर विद्यापीठांमध्येही उर्दू विभाग सुरु करण्यासाठी अनुदान देण्यात आले आहे काय, असल्यास केव्हा? अद्याप अनुदान दिले नसल्यास, त्याची कारणे काय आहेत?	मुंबई विद्यापीठांमध्ये कृष्णचंद्र चेंबरसाठी उर्दू साहित्य अकादमी, सामान्य प्रशासन विभाग दि.४.९.१९८० च्या पत्रान्वये मुंबई विद्यापीठास रु.६,११,५००/- इतकी रक्कम देव स्वरुपात आणि फर्निचरसाठी रु.१२,०००/- इतके अनुदान देण्यात आले असून तदनंतर शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक युआर १०९०/उअ, दि.५.९.१९९० अन्वये मराठवाडा विद्यापीठात उर्दू विभाग सुरु करण्यासाठी अंशतः रु.५,००,०००/- इतके अनुदान देण्यात आलेले आहे. तथापि, अन्य कोणत्याही

		विद्यापीठांकडून या संदर्भात उर्दू अकादमीकडे कोणताही प्रस्ताव प्राप्त झालेला नाही वा असा कोणताही प्रस्ताव सद्यस्थितीत उर्दू अकादमीच्या विचाराधीन नाही. सोबत मुंबई व औरंगाबाद विद्यापीठांना देण्यात आलेल्या आर्थिक अनुदानाच्या आदेशांची प्रत जोडण्यात आलेली आहे. (प्रपत्र-९)
११	उर्दू अकादमीच्यावतीने महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे समग्र वाङ्मय उर्दू मध्ये भाषांतरित करून ते परराज्यात प्रकाशित/प्रसारीत करणेबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे याबाबतची सद्यस्थितीची माहिती देण्यात यावी.	डॉ. याहया नगीत यांनी मा.ज्योतिबा फुले यांच्या समग्र वाङ्मयाचे उर्दूमध्ये भाषांतर करून हस्तलिखिताचा मसुदा अकादमी कार्यालयात सादर केला आहे. अन्य कोणत्याही अनुवादकाकडून असे अनुवाद प्राप्त झालेले नाहीत. डॉ.याहया नगीत यांनी सादर केलेल्या अनुवादाचे प्रकाशन करावे किंवा कसे याबाबत अकादमीच्या स्तरावरून तपासणी सुरु आहे.
१२	महाराष्ट्र राज्य उर्दू अकादमीमध्ये प्रशासकीय अधिकार्यांची पदे रिक्त का आहेत याची कारणे समितीस अवगत करण्यात यावी तसेच अधिकार्यांची त्परित नेमणूक करण्याबाबत कोणती कार्यवाही करण्यात येत आहे? (दिनांक ७ जुलै, २०१५ रोजी झालेल्या समितीचे बैठकीचे कार्यवृत्त पृष्ठ क्र.ए-२)	महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमीमध्ये प्रशासकीय अधिकारी हे पदे अस्तित्वात नाही. तसेच अकादमी मध्ये कोणत्याही अधिकार्याचे पदे रिक्त नाही.

2011-12

(31)

Expenditure Of Urdu Class 2010-11

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Urdu Class	Solapur	20,000/-
2.	Urdu Class	Nanded	20,000/-
3.	Urdu Class	Parbhani	20,000/-
4.	Urdu Class	Parbhani	20,000/-
5.	Urdu Class	Parbhani	20,000/-
6.	Urdu Class	Jalgaon	20,000/-
7.	Urdu Class	Tarapur, Palghar	20,000/-
8.	Urdu Class	Kolapur	20,000/-
9.	Urdu Class	Naldurg	20,000/-
10.	Urdu Class	Dabhol, Ratnagiri	20,000/-

Expenditure Of Urdu Class 2011-12

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Urdu Class	Solapur	20,000/-
2.	Urdu Class	Parbhani	20,000/-
3.	Urdu Class	Parbhani	20,000/-
4.	Urdu Class	Parbhani	20,000/-
5.	Urdu Class	Jalgaon	20,000/-
6.	Urdu Class	Kolapur	20,000/-
7.	Urdu Class	Dabhol, Ratnagiri	20,000/-
8.	Urdu Class	Aurangabad	20,000/-
9.	Urdu Class	Tarapur, Palghar	20,000/-
10.	Urdu Class	Mumbai	20,000/-
11.	Urdu Class	Thane	20,000/-
12.	Urdu Class	Yavatmal	20,000/-
13.	Urdu Class	Amravati	20,000/-
14.	Urdu Class	Pune	20,000/-

Expenditure Of Urdu Class 2013-14

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Urdu Class	Solapur	30,000/-
2.	Urdu Class	Parbhani	30,000/-
3.	Urdu Class	Mumbai	30,000/-
4.	Urdu Class	Panvel	30,000/-
5.	Urdu Class	Chandrapur	30,000/-
6.	Urdu Class	Aurangabad	30,000/-

3447-4

Expenditure Of Urdu Mehfil 2011-12

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Urdu Mehfil	Mumbai	10,000/-
2.	Urdu Mehfil	Parbhani	10,000/-
3.	Urdu Mehfil	Amravati	10,000/-
4.	Urdu Mehfil	Nanded	10,000/-
5.	Urdu Mehfil	Mumbai	10,000/-
6.	Urdu Mehfil	Nashik	10,000/-
7.	Urdu Mehfil	Mumbai	10,000/-
8.	Urdu Mehfil	Amravati	10,000/-
9.	Urdu Mehfil	Gondia	10,000/-
10.	Urdu Mehfil	Yavatmal	10,000/-
11.	Urdu Mehfil	Parbhani	10,000/-
12.	Urdu Mehfil	Parbhani	10,000/-
13.	Urdu Mehfil	Nagpur	10,000/-
14.	Urdu Mehfil	Mumbai	10,000/-
15.	Urdu Mehfil	Mumbai	10,000/-

3448-3

Seminar, Workshop, Drama Festival, Award Function 2011-12

No.	Name of Yojana	District	Amount
1.	Seminar	Malegaon	40,000/-
2.	Urdu Journalism Programe	Mumbai	50,000/-
3.	Seminar	Yavatmal	50,000/-
4.	Urdu Mehfil	Navi Mumbai	20,000/-
5.	Seminar	Solapur	80,000/-
6.	Urdu Mehfil	Aurangabad	20,000/-
7.	Urdu Mehfil	Jalgaon	20,000/-
8.	Seminar	Mumbai	40,000/-
9.	Seminar	Kokan	1,00,000/-
10.	Seminar	Mumbra, Thane	40,000/-
11.	Seminar	Parbhani	40,000/-
12.	Urdu Mehfil	Solapur	20,000/-
13.	Seminar	Mumbra, Thane	40,000/-
14.	Urdu Mehfil	Jalgaon	20,000/-
15.	Seminar	Jalgaon	40,000/-
16.	Seminar	Mumbai	40,000/-
17.	Seminar	Mumbai	40,000/-
18.	Seminar	Mumbai	40,000/-
19.	Seminar	Nanded	50,000/-
20.	Seminar	Mumbai	40,000/-
21.	Seminar	Mumbai	40,000/-
22.	Seminar	Mumbai	40,000/-
23.	Urdu Mehfil	Navi Mumbai	20,000/-
24.	Seminar	Solapur	50,000/-
25.	National Seminar	Mumbai	1,40,000/-
26.	Drama Festival	Solapur	1,20,000/-
27.	Drama Festival	Mumbai	2,00,000/-
28.	Awards & Award Function	Mumbai	14,36,628/-

14,40,000
14,36,628
28,76,628

Expenditure Of Urdu Mehfil 2012-13

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Urdu Mehfil	Mumbai	20,000/-
2.	Urdu Mehfil	Mumbai	20,000/
3.	Urdu Mehfil	Navi Mumbai	20,000/
4.	Urdu Mehfil	Aurangabad	20,000/
5.	Urdu Mehfil	Bhiwandi, Thane	20,000/
6.	Urdu Mehfil	Gondia	20,000/
7.	Urdu Mehfil	Amravati	20,000/
8.	Urdu Mehfil	Parbhani	20,000/
9.	Urdu Mehfil	Latur	20,000/
10.	Urdu Mehfil	Nanded	20,000/
11.	Urdu Mehfil	Kolhapur	20,000/
12.	Urdu Mehfil	Hingoli	20,000/
13.	Urdu Mehfil	Mumbai	20,000/
14.	Urdu Mehfil	Parli, Beed	20,000/
15.	Urdu Mehfil	Jalgaon	20,000/
16.	Urdu Mehfil	Malegaon	20,000/

Expenditure Of Seminar/Workshop/Mushaira/Drama Festival 2012-13

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Natioal Seminar	Nagpur	2,00,000/-
2.	RTE Seminar	Mumbai	50,000/
3.	Urdu Journalism Workshop	Malegaon	50,000/
4.	E-Learning Programme	Ratnagiri	50,000/
5.	Seminar & Mushaira	Jalgaon	20,000/
6.	All India Seminar & Mushaira	Aurangabad	20,000/
7.	All India Mushaira	Raigad	20,000/
8.	Mushaira	Bhandara	70,000/
9.	Seminar	Ratnagiri	20,000/
10.	Drama Festival	Mumbai	2,00,000/
11.	Drama Festival	Bhiwandi, Thane	2,00,000/
12.	Drama Festival	Solapur	2,00,000/
			11,00,000/-

Expenditure Of Urdu Mehfil 2013-14

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Urdu Mehfil	Navi Mumbai	20,000/-
2.	Urdu Mehfil	Navi Mumai	20,000/
3.	Urdu Mehfil	Thane	20,000/
4.	Urdu Mehfil	Jalgaon	20,000/
5.	Urdu Mehfil	Mumbai	20,000/
6.	Urdu Mehfil	Mumbai	20,000/
7.	Urdu Mehfil	Nagpur	20,000/
8.	Urdu Mehfil	Parbhani	20,000/
9.	Urdu Mehfil	Parbhani	20,000/
10.	Urdu Mehfil	Nanded	20,000/
11.	Urdu Mehfil	Nanded	20,000/
12.	Urdu Mehfil	Amravati	20,000/
13.	Urdu Mehfil	Amravati	20,000/
14.	Urdu Mehfil	Amravati	20,000/
15.	Urdu Mehfil	Raigad	20,000/
16.	Urdu Mehfil	Yavatmal	20,000/
17.	Urdu Mehfil	Mumbai	20,000/
18.	Urdu Mehfil	Solapur	20,000/

Expenditure Of National Seminar 2013-14

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	National Seminar	Pune	1,00,000/-
2.	National Seminar	Badnera, Amravati	1,00,000/-
3.	National Seminar	Amravati	1,00,000/-
4.	National Seminar	Aurangabad	1,00,000/-
5.	National Seminar	Mumbai	1,00,000/-

प्रपत्र-६

Expenditure Of School & College Society 2011-12

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Grant To School & College Society	Solapur	5,000/-
2.	Grant To School & College Society	Amaravati	5,000/
3.	Grant To School & College Society	Nagpur	5,000/
4.	Grant To School & College Society	Pune	5,000/
5.	Grant To School & College Society	Mumbai	5,000/
6.	Grant To School & College Society	Nasik	5,000/
7.	Grant To School & College Society	Latvan	5,000/
8.	Grant To School & College Society	Mandivali, Ratnagiri	5,000/
9.	Grant To School & College Society	Yaval, Jalgoan	5,000/
10.	Grant To School & College Society	Ratnagiri	5,000/-
11.	Grant To School & College Society	Buldhana	5,000/
12.	Grant To School & College Society	Buldhana	5,000/
13.	Grant To School & College Society	Buldhana	5,000/
14.	Grant To School & College Society	Satara	5,000/
15.	Grant To School & College Society	Beed	5,000/
16.	Grant To School & College Society	Solapur	5,000/

17.	Grant To School & College Society	Mumbai	5,000/
18.	Grant To School & College Society	Ratnagiri	5,000/
19.	Grant To School & College Society	Jalgaon	5,000/
20.	Grant To School & College Society	Nagpur	5,000/

Expenditure Of School & College Society 2012-13

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Grant To School & College Society	Jalgaon	10,000/-
2.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
3.	Grant To School & College Society	Navi Mumbai	10,000/
4.	Grant To School & College Society	Ratnagiri	10,000/
5.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
6.	Grant To School & College Society	Malegaon	10,000/
7.	Grant To School & College Society	Beed	10,000/
8.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
9.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
10.	Grant To School & College Society	Parbhani	10,000/
11.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
12.	Grant To School & College Society	Parbhani	10,000/
13.	Grant To School & College Society	Yavatmal	10,000/
14.	Grant To School & College Society	Akola	10,000/
15.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/

Expenditure Of School & College Society 2013-14

No.	Names of Yojana	District	Amount
1.	Grant To School & College Society	Jalgaon	10,000/-
2.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
3.	Grant To School & College Society	Navi Mumbai	10,000/
4.	Grant To School & College Society	Ratnagiri	10,000/
5.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
6.	Grant To School & College Society	Malegaon	10,000/
7.	Grant To School & College Society	Beed	10,000/
8.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
9.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
10.	Grant To School & College Society	Parbhani	10,000/
11.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/
12.	Grant To School & College Society	Parbhani	10,000/
13.	Grant To School & College Society	Yavatmal	10,000/
14.	Grant To School & College Society	Akola	10,000/
15.	Grant To School & College Society	Mumbai	10,000/

३१७७७

वाङ्मय पुरस्कार सन २०११

१) टिकात्मक संशोधन लेखन पुरस्कार (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.सलीम शहजाद	(मालेगांव)	फरहंगे लफजियात
२. डॉ. महमूद हसन लालाहबादी	(भिवंडी)	अदबियाते महमूद
३. श्री. खलीक़ुज्जमौ नुररत	(भिवंडी)	वरज़ल अशआर और उनके माखज़

२) काव्य (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.रऊफ सादिक	(मुंबई)	ढंके कलम पर लहू
२. श्री.असीर उम्मीदी बुरहानपुरी	(मुंबई)	हंके अबुदियत
३. श्री.संदीप गुप्ते	(मुंबई)	दिबान-ए-संदीप
४. श्री.आरशद मिनानगरी	(मालेगांव)	संदरो के वेहरे

३) बालसाहित्य (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.एम. मुबीन	(भिवंडी)	रॉग नंबर
२. श्री.अन्सारी याकूब हसरत	(मालेगांव)	इल्म के नगमें
३. श्री.शकील नुर्रफा	(पनवेल)	शर रायद अहमद खान
४. श्री.हैदर बगवाननी	(अकोला)	नन्दी मुन्नी बाते

४) हास्यवंग (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.जाहीर कुदसी	(मालेगांव)	कायनाते तबरस्तुम
२. श्री.मुख्तार यूसुफी	(मालेगांव)	दो के चार
३. श्री.महशार फैजाबादी	(मुंबई)	नोक ऑक

५) अफसाना नॉवेल ड्रामा (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.रहमान अब्बास	(ठाणे)	खुदा के साथे में ऑख मिचोली
२. श्री.दीपक कंवल	(मुंबई)	पंपोश
३. डॉ.सलीम खान	(मुंबई)	सिकंदर का मुकरर

६) प्रवास वर्णन (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.अनीस चिरती	(पुणे)	बादिये नील में बीस दिन
--------------------	--------	------------------------

00000000

वाङ्मय पुरस्कार सन २०१२

१) टिकात्मक संशोधन लेखन पुरस्कार (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.मो.असदुल्लाह	(नागपुर)	दैकर और परछाईया
२. श्री.काजी मुश्ताक अहमद	(पुणे)	मजागिने नव जमीद अदबी फिजल
३. श्री.आरफाक अंबूर	(मालेगांव)	फरहंगेविरत

२) काव्य (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.शकीर अंसारी	(मालेगांव)	पुराफिजल खान फिजला दे
२. श्री.अफज मोदसपुरी	(मुंबई)	मिठी नो लयावा रो
३. श्री.इशरत जाल-अरी	(मुंबई)	फिर भी
४. श्री.मकदर शिरीजी	(मालेगांव)	आह-न वेदय

३) बालसाहित्य (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.मो.नवी सरफाज	(अहमदनगर)	एरवी के यकवादी ड्रामे
२. श्री.शकीर सोलापुरी	(सोलापुर)	बच्चो की नजमे
३. श्री.रहीम रजा	(यावत)	सवारी बादल की

४) हास्यवंग (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.शहजाद बख्त अन्सारी	(मालेगांव)	हुए जीके (म) जी रुतना
----------------------------	------------	-----------------------

५) अफसाना नॉवेल ड्रामा (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्री.सुल्तान सुल्तानी	(मालेगांव)	अंधे सापवाला
२. श्रीमती.सादिक नवाब सेहर	(खोपोली)	मुखातो के दरमियांन (Dramas)

६) व्यक्तिचित्र, प्रवास वर्णन (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्रीमती.फरजाना असद	(नागपुर)	आसपास
-----------------------	----------	-------

७) अनुवाद (प्रत्येकी रु.१०,०००/-)

१. श्रीमती.सय्यद नीशात बेगम	(ठाणे)	कामयाबी सिर्फ छे कदम पर
-----------------------------	--------	-------------------------

00000000

Manuscript

Talqeen O Dinar @ (Rs. 10,000/-)

1. Mr. Rashid Asraf	[Mumbai]	[Kalyan Chhatra Trust]
2. Mr. Minataj		
3. Mr. Aza Ghayasur Rehman	[Durgam]	[Aubiyate Vidaroh]
4. Mr. Yaqeub Sami	[Mumbai]	[Bakri Bakri Tahzeeb]

Sagari @ (Rs. 10,000/-)

1. Mr. Shamin Abbas	[Mumbai Road, Thane]	[Par Khate To]
2. Dr. Mirdatul Akter	[Karni]	[Urteeb]
3. Mr. Nisar Siddiqui	[Malegaon]	[Quadeele Harri]

Baccho Ka Adab @ (Rs. 10,000/-)

1. Mr. Saib Aabim Gubor	[Bhiwandi]	[Gone Chha Ke Dinar]
2. Mr. Nazeez Pathanpuri	[Pune]	[Mem Dakh Mahari]
3. Dr. Iqbal Baqi	[Malegaon]	[Usaad Ki Nisbat]

Tanz o Mizab @ (Rs. 10,000/-)

1. Mr. Saad Khan Zaki	[Amrangabad]	[Bodhuvasiyani]
2. Mr. Mohammad Tarique	[Amravati]	[Chuze Ki Himayat]

Aisana, Novel, Drama [Fictional] @ (Rs. 10,000/-)

1. Mr. Musharraf Momin	[Mumbai]	[Taza Kheon Me Mili Hai]
2. Mr. Maqsood Azhar	[Mumbai]	[Sadiin Par Muhi Lambat]
3. Mr. Anees Javed	[Mumbai]	[Memare Jahan Tu Hui] Drama

Taleem O Dinar @ (Rs. 10,000/-)

1. Mr. Ashfaq Umer	[Malegaon]	[Behnmai Civil Services]
2. Prof. Raifu Behman Khan	[Mumbai]	[Hindustan Ki Aqiyat Ashadi]
3. Mr. Haneef Ramzan	[Bhiwandi]	[Bakri Palan]

Tarjuma (Translation) @ (Rs. 10,000/-)

1. Mr. Malik Akber	[Mumbai]	[Destan Harloomi Ki]
--------------------	----------	----------------------

Manuscript

2022-23

مردوں کی کتابت کے لئے اساتذہ

511 10000	مردوں کی کتابت	1. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	2. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	3. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	4. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	5. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	6. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	7. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	8. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	9. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	10. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	11. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	12. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	13. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	14. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	15. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	16. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	17. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	18. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	19. مولانا
511 10000	مردوں کی کتابت	20. مولانا

Handwritten notes and signatures on the left side of the page.

Handwritten notes and signatures on the right side of the page.

सन २०१२-२०१३ का वित्तिय वर्षांत उर्दू हस्तलिखिताया प्रकाशनासाठी
 मंजूर करण्यात आलेली रक्कम रुपये २,२०,०००/-

अ.क्र. १	हस्तलिखिताये/पुस्तकाचे नांव २	लेखक ३	मंजूर अनुदान (रुपये) ४
१	महबूब राही (अकोला)	मेहबूब राही (अकोला)	१५,०००/-
२	जमीर काझमी (मुंबई)	जमीर काझमी (मुंबई)	१५,०००/-
३	सय्यद सफदर (अमरावती)	सय्यद सफदर (अमरावती)	१५,०००/-
४	मेहमूद हसन अलाहाबादी (मिबंदी)	मेहमूद हसन अलाहाबादी (मिबंदी)	२०,०००/-
५	अजीम राही (औरंगाबाद)	अजीम राही (औरंगाबाद)	१०,०००/-
६	मो अब्दुल कलाम (नागपूर)	मो अब्दुल कलाम (नागपूर)	८,०००/-
७	कासिम नदीम (मुंबई)	कासिम नदीम (मुंबई)	१५,०००/-
८	मो. रफी अन्सारी (मिबंदी)	मो. रफी अन्सारी (मिबंदी)	१२,०००/-
९	एम. मुबीन (मिबंदी)	एम. मुबीन (मिबंदी)	१०,०००/-
१०	इस्तिमाक चौहान (मुंबई)	इस्तिमाक चौहान (मुंबई)	१०,०००/-
११	मो. असदुल्लाह (नागपूर)	मो. असदुल्लाह (नागपूर)	८,०००/-
१२	मार्सूम अन्सारी (मिबंदी)	मार्सूम अन्सारी (मिबंदी)	१०,०००/-
१३	समीउद्दीन अतहर	समीउद्दीन अतहर	८,०००/-
१४	छाजी मो. शमसुद्दीन	छाजी मो. शमसुद्दीन	१०,०००/-
१५	अकबर खान	अकबर खान	५,०००/-
१६	शकील अहमद रहजिबी	शकील अहमद रहजिबी	१०,०००/-
१७	शुजाउद्दीन शाहिद (मुंबई)	शुजाउद्दीन शाहिद (मुंबई)	१०,०००/-
एकूण (रुपये दोन लाख बीस हजार फक्त)			२,२०,०००/-

(एस.बी.एच. काद्री)

कार्याध्यक्ष, उर्दू अकादमी

(मो. खुरीद सिद्दीकी)

कार्याध्यक्ष, उर्दू अकादमी

सन २०१३-२०१४ का वित्तिय वर्षांत उर्दू हस्तलिखिताया प्रकाशनासाठी
 मंजूर करण्यात आलेली रक्कम रुपये २,९६,०००/-

अ.क्र. १	हस्तलिखिताये/पुस्तकाचे नांव २	लेखक ३	मंजूर अनुदान (रुपये) ४
१	अबस दर अबस (१५६५७७२२९१)	मुल्लाफर जमीन (अकोला)	१०,०००/-
२	ये खलीफ ये चुझे आगही (१६३३३०५२९१)	शुबबाल खलीफ (अकोला)	१०,०००/-
३	धूप का सफर (१११७००१३११७)	जीया जखमी (बुलढाणा)	१०,०००/-
४	फिकरे अल्तास (१३३६६५५५५)	असीम अल्तास (मिबंदी)	१०,०००/-
५	धूप का दरख (१३७२५६१२३)	मंजूर नदीम (अकोला)	१३,०००/-
६	खुदा के लिए (१३३६६५५५५)	सिराज फारुकी (पन्वेल)	१०,०००/-
७	सलाम बीन रजाक (मीरासरोड)	सलाम बीन रजाक (मीरासरोड)	१५,०००/-
८	दिल के सुलगने का तबब (२०२५३६३२२)	काजी मुरताक अहमद (पुणे)	१५,०००/-
९	मिबंदी मे उर्दू अबद का इतिहास (७२३५५१६५)	मोहिन अब्दुल मालिक सुलेमान (मिबंदी)	१५,०००/-
१०	औरंगाबादनामा (१३६६५१६०३)	रिफत काईद कुरेशी (औरंगाबाद)	१५,०००/-
११	बीते बल का एक एक बल (१३३६५१६०३)	मोहिन कतैहपूरी (पुणे)	१५,०००/-
१२	अहमद इकबाल (१११७३५३१२२)	अब्दुल अहमद खान (शेगांव)	१५,०००/-
१३	सदातर तुम्हाली मुसिफत इमारी (१११७३६५१२१)	आरिफ सुबहानी (मालेगांव)	१०,०००/-
१४	मे खलीफ कहीं मे होती (१२३३५६०३३)	तिराख सोलापुरी (सोलापुर)	१०,०००/-
१५	ऑल रज बल (१३२१७६१३५)	एहसान अख्तराबी (अकोला)	१०,०००/-
१६	शेर बाजार (१३०३०१६२५६)	इरफान साईद (मुंबई)	८,०००/-
१७	जानी मानी कहानी (१३३७१६५१६३)	अस्तिवाज हुसेन (मुंबई)	५,०००/-
१८	वेतसाजी (१३५२६२३१५०)	करजाना यारमीन (मुंबई)	५,०००/-
एकूण (रुपये एक लाख आठव हजार फक्त)			२,९६,०००/-

(एस.बी.एच. काद्री)

कार्याध्यक्ष, उर्दू अकादमी

(मो. खुरीद सिद्दीकी)

कार्याध्यक्ष, उर्दू अकादमी

५५५-४ ५५५-२

Medical Aid 2011-12

No.	Name	Amount
1.	Mr.Shaikh Ismail, Nanded	5,000/-
2.	Mr.Rahman Ali Shah Gulam Rabbani, Ahmednagar	5,000/-
3.	Mr.Ahmed Ali Abdul Ali Mumtaz Patakha, Nanded	5,000/-
4.	Mr.Hamid Daecani, Nagpur	5,000/-
5.	Mr.Mohd.Yunus Afsar, Kamptee	5,000/-
6.	Mr.Imran Sased Khan Seed Tariq, Mumbra	5,000/-
7.	Mr.Masoom Ansari, Bhiwandi	5,000/-
8.	Mr.Mohd.Sagir Khan, Mumbai	5,000/-
9.	Mr.Abdul Mannan Pavaz, Dhule	5,000/-
10.	Mr.Hashim Ibne Asar, Dhule	5,000/-
11.	Mrs.Samira Bano Riyaz Ahmed, Malegaon	5,000/-
12.	Mr.Sayed Zafar Sayed Usman, Beed	5,000/-
13.	Mr.Sayed Yunus Syed Mohd, Beed	5,000/-
14.	Mr.Ayub Khan Gaffar Khan, Parbhani	5,000/-
15.	Mr.Atharul Khairi, Malegaon	5,000/-
Total		75,000/-

५५५-६

४ (३/२)

**Medical Aid 2012-13
(Rs.10,000/- Per Head)**

No.	Name	Amount
1.	Mr.Atharul Khairi	10,000/-
2.	Mr.Ahmed Ali Abdul Ali	10,000/-
3.	Mr.Khalid Ansari	10,000/-
4.	Mr.Shaikh Ismail Sufi	10,000/-
5.	Mr.Mohd. Usman Khan, Parbhani	10,000/-
6.	Mr.Saeed Ahmed Arab	10,000/-
7.	Mr.Zakir Usmani	10,000/-
8.	Mr.Nihal Hafeez Ahmed	10,000/-
9.	Mr.Majeed Anwar	10,000/-
10.	Mr.Ahmed Kaleem Faizpuri	10,000/-

Medical Aid For Year 2013-14

Sr. No.	Name	Amount (Rs.)
1.	Mr.Mehmood Abdul Rehman Bhandvilkar, Raigad	10,000/-
2.	Mr.Abdul Rahim Abdul Shahoor (Maztar), Parbhani	10,000/-
3.	Dr.M.I.Sajid (Ismail Shah Usman Shah), Khamgaon	10,000/-
4.	Mr.Mohd.Ibrahim Irfan Ahmed (Ibrahim Sagar), Dhule	10,000/-
5.	Mr.Abdullah Hasan Chaudhari, Sangamner	10,000/-
6.	Mr.Gazanfar Jawed, Aurangabad	10,000/-
7.	Mr.Mohd.Usman Irfan Parbhanvi, Parbhani	10,000/-
8.	Mr.Ihjas Amir Husain Manglore, Solapur	10,000/-
9.	Mr.Kamal Abdul Hamid Jaisi, Miraroad	10,000/-
10.	Mr.Syed Yaseem Syed Siraj, Jamner	10,000/-
11.	Mr.Zaheer Haidri Altaf Kamtee	10,000/-
12.	Mr.Asarul Haque Faiyazal Haq (Haque Faizee), Amravati	10,000/-
13.	Mr.Mohd. Kasim	10,000/-
14.	Mr.Abdul Rahim Ansari, Thane	10,000/-
15.	Mr.Ismail Ahmed, Nanded	10,000/-
16.	Mr.Ahmed Ali Abdul Ali	10,000/-

COPY

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

No. MST-3079/621/A,
General Administration Department,
H.S. Urdu Academy,
New Administrative Building,
Bombay-400039.

September 4, 1980.

To
The Registrar,
University of Bombay,
Bombay.

Sub: Establishment of the University Department of Urdu in
the University of Bombay, "Erich Chanler Chair".

Sir,

I am directed to invite reference to University of Bombay Letter No. UPD/1182 of 1980, dated the 21st July, 1980, addressed to the Secretary, University Grants Commission, New Delhi, and copy endorsed to Member-Secretary, Maharashtra State Urdu Academy, Bombay, on the above subject and to state that Government is pleased to inform you that the Academy is agreeable to place an amount of Rs.6,23,500/- (Rupees 6,11,500/- being the Endowment amount, plus Rs.12,000/- towards furniture and office equipment on non-recurring amount) for the establishment of a Department of Urdu to be named as (Erich Chanler Chair) in the University of Bombay on the following terms and conditions:-

- Initial endowment of Rs.6,11,500/- inclusive of Rs.12,000/- being the cost of furniture and office equipment will be placed at the disposal of the University of Bombay, by Govt. with specific condition that the Endowment amount of Rs.6,11,500/- will be deposited by the University of Bombay in a Bank and the interest thereof would be utilised towards the pay of the Professor, Typist-Clerk and Peon. The continuance of the Department would be the responsibility of the University of Bombay once the endowment is placed at the disposal of the University of Bombay.
- In the event the pay-scale of Professor, Clerk-Typist, Peon etc. is revised and there is an increase in the establishment recurring cost, Maharashtra State Urdu Academy would not be approached by the University of Bombay for further grant.
- The expansion of the Department of Urdu, like provision of post of Reader, Lecturer, Research Assistant etc. would be the responsibility of the University of Bombay, through usual channels.
- It would be incumbent on the University to keep in touch with the Maharashtra State Urdu Academy for the broad policy in studies, research, maintenance of standards in the Department and such other matters of policy.

conducted on the development of Urdu Language and literature in Maharashtra and comparative study of common linguistic and cultural elements in Urdu and Marathi would be made in different literary forms of Urdu and Marathi such as poetry, novel, short stories and drama etc.

- f) The Department of Urdu would also encourage translations of reputed books of literary fame in Urdu language with the help of students who seek their education in Urdu subject of M.A. & Ph.D. Degree.
- g) The University of Bombay would also obtain approval of the University Grants Commission in the opening a Department of Urdu immediately.

It would be appreciated if you would kindly save the University of Bombay and intimate to this Department (Urdu Academy) acceptance of the above terms and conditions by the University to enable Government to obtain sanction of Rs. 6,00,000/- and place it at the disposal of the University of Bombay.

Yours faithfully,
Sd/- K. A. Gafoor,
Member-Secretary,
Maharashtra State Urdu Academy.

१/३

मराठवाडा विकासीयामध्ये उर्दू विद्यालय
उपसंस्थापना - १९६०-६१

महाराष्ट्र राज्य उर्दू अकादमीकडून
अनुदान *

महाराष्ट्र शासन
महाराष्ट्र राज्य उर्दू अकादमी
सामान्य प्रशासन विभाग
इसलम नॅशनल प्र-युनिवर्सिटी-१०२०/उ-३-
१८ वा फ्लोर, नवीन प्रशासकीय इमारत
मंत्रालयसमोर, मुंबई ४०० ०३२-
दिनांक : ५ सप्टेंबर १९६०

टीपण निसर्ग :- मराठवाडा विकासीयामध्ये विकासक शुद्धीकरण कार्याचे उर्दू विद्यालय
सुसंस्थापनासाठी रु.५,००,०००/- (सव्हे पाच लाख फक्त) रकमेचा रकमेचे प्रस्ताव
सहाय्यक आर्थिक अनुदान मागण करित आहे. सदर अंदाज सहाय्यक आर्थिक
अनुदान मराठवाडा विकासीयामध्ये १९६०-६१ चा वित्तवर्षाच्या अर्थव्यवस्था उर्दू विद्यालय सुसंस्थापनासाठी
वापरण्याचे आहे.

२- पाताळी देवारा उर्दू रु.५,००,०००/- (सव्हे पाच लाख फक्त)
१९६०-६१ च्या २२०५ बळा व दि.१०/११-६०१ बळा व दि.१०/११ प्रवृत्त प्रवृत्त उर्दू अकादमीची
स्थापना-सहाय्यक अनुदान - मासिकी प्र-११ (पोकेनेतर) या अर्थव्यवस्थेसाठी
अर्ज दाखवित याचा व १९६०-६१ च्या अर्ज तरतुदीनुसार मासिकीयत पाठा-

हा अर्थव्यवस्था निसर्ग विद्यालयामध्ये स्थापनेचे विषया अर्ज-१०६
प्र-१०/११-६०१ च्या दि.१०/११-६०१ अर्जाने निसर्गित करण्यात येत आहे.
महाराष्ट्र राज्य शासनाच्या यांच्या नांवाने व अर्थव्यवस्था.

१/३
[श्री. ख. उ. न.]
उपर सौधन
सामान्य प्रशासन विभाग/उर्दू अकादमी.

- १- महाविद्यालय, महाराष्ट्र-१, मुंबई ४०० ००१.
- २- महाविद्यालय, महाराष्ट्र-२, नमनपुर
- ३- अर्थव्यवस्था व शिक्षण प्रशासकीय, मुंबई ४०० ०१०.
- ४- विकासीय विकासीय, मुंबई ४०० ०२०.
- ५- विद्यालय/उप-५
- ६- सामान्य प्रशासन विभाग/उर्दू अकादमी-२५
- ७- मुंबई, मराठवाडा विकासीय, महाराष्ट्र.
- ८- उर्दू, उर्दू, सामान्य व इतर कल्प, महाराष्ट्र राज्य उर्दू अकादमी महाराष्ट्र.
- ९- उर्दू विद्यालय १०- विद्यालय नरती.

४५

पहिली बैठक

दिनांक ४ नोव्हेंबर, २०१५

अल्पसंख्याक कल्याण समितीची बैठक दिनांक ४ नोव्हेंबर, २०१५ रोजी विधानभवन, मुंबई येथे झाली.
सदरहू बैठकीस खालील सन्माननीय सदस्य उपस्थित होते:—

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. सरदार तारा सिंह, वि.स.स.

सदस्य

- (२) श्री. उदेसिंग पाडवी, वि.स.स.
(३) श्री. सुनिल शिंदे, वि.स.स.
(४) श्रीमती ज्योती कलानी, वि.स.स.
(५) श्री. अबू आजमी, वि.स.स.
(६) श्री. गुरुमुख जगवानी, वि.प.स.
(७) श्री. अब्दुल्ला खान दुरानी, वि.प.स.
(८) श्रीमती हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

- (१) श्री. राजेश तारवी, उप सचिव,
(२) श्री. आर. एम. देवरुखकर, कक्ष अधिकारी

मंत्रालयीन प्रतिनिधी

- (१) श्रीमती ऐनुल अत्तार, सह सचिव
(२) श्री. अनिस शेख, अवर सचिव
(३) श्री. फारूख नू. पठाण, कक्ष अधिकारी

उक्त बैठकीत विभागीय सचिवांची व महाराष्ट्र राज्य साहित्य ऊर्दू अकादमीच्या प्रतिनिधींची साक्ष घेण्यात आली.

४६

दुसरी बैठक

दिनांक २३ नोव्हेंबर, २०१५

अल्पसंख्याक कल्याण समितीची बैठक दिनांक २३ नोव्हेंबर, २०१५ रोजी विधानभवन, मुंबई येथे झाली.
सदरहू बैठकीस खालील सन्माननीय सदस्य उपस्थित होते:—

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. सरदार तारा सिंह, वि.स.स.

सदस्य

- (२) श्री. उदेसिंग पाडवी, वि.स.स.
(३) श्री. सुनिल शिंदे, वि.स.स.
(४) श्रीमती ज्योती कलानी, वि.स.स.
(५) श्री. अबू आसिम आजमी, वि.स.स.
(६) श्री. गुरुमुख जगवानी, वि.प.स.
(७) श्रीमती हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

- (१) श्री. राजेश तारवी, उप सचिव
(२) श्री. जयवंत राणे, अवर सचिव (स)
(३) श्री. आर. एम. देवरुखकर, कक्ष अधिकारी

मंत्रालयीन प्रतिनिधी

- (१) श्रीमती जयश्री मुखर्जी, प्रधान सचिव
(२) श्रीमती ऐनुल अत्तार, सह सचिव
(३) श्री. अनिस शेख, अवर सचिव
(४) श्री. फारूख पठाण, कक्ष अधिकारी
(५) श्री. एस.व्ही.एच.काद्री

प्रतिनिधी

- (१) श्री. सईद हमीद
(२) श्री. मो. खुर्शीद सिद्दिकी
(३) डॉ. कमर सिद्दिकी
(४) डॉ. कासीम इमाम

उक्त बैठकीत विभागीय सचिवांची व महाराष्ट्र राज्य साहित्य ऊर्दू अकादमीच्या प्रतिनिधींची साक्ष घेण्यात आली.

तिसरी बैठक**दिनांक २९ जुलै, २०१६**

अल्पसंख्याक कल्याण समितीची बैठक दिनांक २९ जुलै, २०१६ रोजी विधानभवन, मुंबई येथे झाली.
सदरहू बैठकीस खालील सन्माननीय सदस्य उपस्थित होते:—

उपस्थिती**समिती प्रमुख**

(१) श्री. सरदार तारा सिंह, वि.स.स.

सदस्य

(२) श्री. उदेसिंग पाडवी, वि.स.स.

(३) श्री. सुनिल शिंदे, वि.स.स.

(४) श्री. मोहम्मद आरीफ (नसीम) खान, वि.स.स.

(५) श्रीमती ज्योती कलानी, वि.स.स.

(६) श्री. अबू आसिम आजमी, वि.स.स.

(७) श्री. गुरुमुख जगवानी, वि.प.स.

(८) श्रीमती हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

(१) श्री. राजेश तारवी, उप सचिव

(२) श्री. जयवंत राणे, अवर सचिव (स)

(३) श्री. आ. ब. रहाटे, कक्ष अधिकारी

समितीने या बैठकीत प्रारूप अहवालावर विचार केला व किरकोळ दुरुस्त्यांसह तो संमत केला.